

Ольга Іваницька
д. н. держ. упр., проф.
кафедра ТПУ ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського
omivanytska@gmail.com

ЕФЕКТИВНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ІНТЕРЕСАХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ: КЛЮЧОВІ МІЖНАРОДНІ КРИТЕРІЇ ТА ВИМІРИ

Після оголошення Цілей сталого розвитку ООН міжнародні організації здійснили низку кроків щодо вимірювання дій урядів країн у напрямку досягнення зазначених цілей. Зокрема було визначено критерії оцінювання державотворчої практики, яку можна було б характеризувати як ефективне державне управління в інтересах стійкого розвитку.

У 2018 році було розроблено проект рамок політики ОЕСР в області ефективного державного управління [1]. Визначено, що основні зусилля урядів мають бути спрямовані на формування професійного кадрового складу, управління службовою діяльністю, вироблення розумної політики, заохочення громадянської активності та освіти, розвиток регулятивного потенціалу, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та забезпечення дотримання принципів сумлінності в державному секторі [1].

Для проведення аналізу державної політики та вимірювання її ефективності на міжнародному рівні проведено обговорення процесу оцінювання обраних показників на трьох рівнях.

На першому рівні досягнення цілей сталого розвитку пов'язується із створенням ефективних, інклюзивних інститутів, що вимірюється за допомогою глобальної системи показників, а також відповідних регіональних і національних систем показників. Ці показники мають відповідати 11 принципам ефективного державного управління, які визначено таким чином: сумлінність, прозорість, недискримінація, участь, компетентність, «ніхто не буде забутий», розумна політика, співпраця, незалежний нагляд, субсидіарність і рівність поколінь.

На другому рівні аналізу передбачено, що кожному з 11 принципів відповідає система додаткових показників результативності державного управління, розроблених для більш конкретних цілей. Зокрема, рекомендовано враховувати розробки Прайської групи зі статистики державного управління (далі – Прайська група), яка була створена в 2015 році Статистичною комісією

Організації Об'єднаних Націй для розробки міжнародних статистичних рекомендацій і стандартів в галузі державного управління.

Як приклад, наведемо вибірково деякі показники, що були доповнені Прайською групою щодо вимірювання досягнення мети 16 Цілей сталого розвитку. Часто скорочено, у вигляді гасла, 16-у ціль називають «Мир і справедливість». Однак процитуємо більш точне її формулювання в офіційних документах: «Без миру, стабільності, забезпечення прав людини та ефективного врядування на принципах верховенства права не можна сподіватися на сталий розвиток... Посилення верховенства права і зміцнення прав людини є ключовими факторами в цьому процесі» (підкреслено мною – О.І.) [4].

Відповідно, в наведених матеріалах Прайської групи підкреслюється необхідність обмеження незаконних фінансових операцій та оцінюється рівень задоволення населення державними послугами, а саме:

показник 16.4.1: загальний обсяг вхідних і вихідних незаконних фінансових потоків (в доларах США, в поточних цінах);

показник 16.5.1: частка осіб, які в попередні 12 місяців хоча б один раз мали контакт з державними посадовими особами та які заплатили хабар державній посадовій особі чи від яких це державна посадова особа вимагала хабар;

показник 16.6.2: частка населення, що задоволена останнім досвідом отримання державних послуг;

показник 16.7.2: частка населення, що вважає процес прийняття рішень всеохоплюючим і гнучким (в розбивці за статтю, віком, ознакою інвалідності і різними групами населення) [2].

На третьому рівні аналізу відповідні показники мають бути узгоджені зі стратегіями та практиками державного управління, спиратися на колективні знання та досвід експертних спільнот. Вони мають бути обрані таким чином, щоб відображати певні структури та процеси, які безпосередньо пов'язані з методами та очікуваними результатами здійснення тієї чи іншої національної (регіональної) стратегії. Зокрема, йдеться про укладені договори, тактичні дії, конкретні кроки до реалізації стратегії тощо.

Отже, можна зробити такі висновки.

По-перше, в наведених документах йдеться про державне (а не публічне) управління і визначена відповідальність державних органів країни щодо дотримання основних принципів, положень і завдань реалізації Цілей сталого розвитку.

По-друге, незважаючи на розмитість формулювання деяких принципів (зокрема, термін «розумна політика» є нечітким, оскільки не має альтернатив), визначено розгалужену систему критеріїв і показників (індикаторів), які всебічно відображають практику впровадження ефективного державного управління для реалізації Цілей сталого розвитку, причому використано метод декомпозиції цілей і завдань.

По-третє, чітко ув'язуються різні рівні розроблення стратегій (міжнародний, національний, регіональний, місцевий), що відображено у відповідних показниках, водночас уся ієрархія оцінювання є гнучкою та адаптивною до національних умов, цілей і завдань.

Водночас, епідемія COVID19 є лакмусовим папірцем для перевірки того, чи можуть уряди діяти ефективно в умовах безпрецедентних викликів. Йдеться як про дотримання принципів гласності та конституційно обіцяних свобод; про компетентність та вироблення розумної політики щодо запровадження обмежень; про професіоналізм державних службовців; про багато інших основ побудови демократичної держави, яка прагне до сталого розвитку.

В основу національної політики України мають бути покладені ключові технології та орієнтирі, які вироблені світовим експертним середовищем. Водночас, відповідальність за розроблення стратегії й підходів до її реалізації, декомпозицію цілей і завдань покладається на національний уряд. У цьому зв'язку доцільно взяти за зразок підхід, якому невпинно слідують в Китаї: використовувати китайське вчення як фундамент, а західне – для утилітарного застосування (中学为体 чжун сюе вей ті, 西学为用 сі сюе вей юн) [3].

Список використаних джерел:

1. Комитет экспертов по государственному управлению Девятнадцатая сессия 30 марта — 3 апреля 2020 года Пункт 6 предварительной повестки дня: Эффективное государственное управление в интересах устойчивого развития: применение принципов на практике и анализ полученных результатов. URL: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/51st-session/documents/BG-item-3o-E-C16-2020-3-R.pdf>

2. Статистическая комиссия Пятьдесят первая сессия 3–6 марта 2020 года Пункт 3 предварительной повестки дня: Вопросы для обсуждения и принятия решения: статистика государственного управления, мира и безопасности. URL: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/51st-session/documents/2020-19-PraiaGroup-R.pdf>

3. Denisov, I. Chinese and Western Values in Modern Political Discourse in China // Social Sciences, 2016, Vol. 47, No. 2, p. 74.

4. UNDP Україна: офіційний сайт. URL:
<https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals/goal-16-peace-justice-and-strong-institutions.html>